

Over boten, vis, oesters en nog wat...

Ongeveer vijftig jaar geleden kreeg ik de boot van mijn schoonvader. Hij was kapitein op de sleepvaart en viste met dit schip op zijn vrije dagen in de Westerschelde. Het was een boot afkomstig van American Marine in Singapore. Ik was altijd al verliefd op het ding omdat je er zoveel mee kon doen.

Het was de eerste generatie GRP of zeg maar; polyester gebouwde schepen voor de visvangst en vrije tijd. Normaliter zou zo iets licht moeten zijn maar de Amerikaanse werf zag dit anders. Op de Grand Banks aan het Noorden van de Westkust van USA-Alaska had je veel visserij. Meestal op grote vis. De lokale bevolking bouwde er een type vissersboot (trawler), heel zeewaardig en geschikt voor het ruwe water van de oceaan. American Marine bouwde dit in feite na in polyester. Het hout dat ze gebruikten voor de binnenbouw was Moulmain teak en Azobé uit de jungle. Deze boten werden legendarisch. Niets kwam ook maar in de buurt. De zware John Deere 6404 DF dieselmotoren waren dat ook. Het waren levende legendes. Je kon zonder koeling de motor een twintigtal minuten laten draaien. Je liet hem dan afkoelen en je startte vier uur later gewoon terug. Geen enkele dieselmotor zou zo iets overleven. 6404 John Deere dus wel. Oorspronkelijk werden ze voor het leger gemaakt en wellicht had dat ermee te maken.

Op de boot was geen handboek van de motoren aanwezig. Ik zocht en zocht en zocht. Ik belde en schreef tot ik iemand in US vond die er nog ééntje had. Ik kreeg een kopie. Echter overal waar ik bij dealers zocht voor onderdelen bekeek men mij of ik was een geest. Mijnheer dat zijn wel oude motoren daar hebben wij niets meer van in stock. Ik wist dat in US altijd een stock van onderdelen wordt of werd bijgehouden gedurende dikwijls vijftig jaar. En ik kwam te weten dat in ons land op een locatie een groot verdeelcentrum was voor die onderdelen. Maar daar kwam je niet binnen. Tenzij...

Iemand in ons leger introduceerde me en ze zouden me ontvangen. Na een half uurtje in quarantaine gezeten te hebben gingen alle deuren open. Twee ingenieurs in witte dokterskledij met meetlat in het bovenzakje ontvingen mijn vrouw en mij. Ze wilden alles weten. Draait die motor nog? Doe jij het onderhoud? Wat heb je al meegemaakt enz. enz. Ik vertelde dat de motor 45 jaar oud was en ze vertelden me hoe ik er moest aan werken. Het specifieke gereedschap dat ik niet kon kopen had ik na laten maken door een vriend met metaalbewerkingsgereedschap. Ikzelf heb nog lang met dit schip gevaren. Als ik aan één motor onderhoud deed voer ik op de ander motor. De beste stuurliu stonden aan wal en vonden dat ik er niks van bakte. Zij wisten dus niet dat ik maar één motor kon gebruiken en dat dit geen sinecure is met zulke schepen.

Omdat de boot zowat alles aankon ging ik met storm ook varen. Met windkracht 8 wou ik de haven binnenvaren. De vaargeul was er 1000m breed. Na drie pogingen lukte het. De wind en de baren tilden het schip gewoon honderd meters uit koers. Achteraf bekeken was dit niet voor herhaling vatbaar. Mijn vrouw lag toen benedendeks te slapen als een roos. Maar goed ook.

Toen ik mij aan vissen waagde, door het aandringen van een kennis die beweerde dat hij de "wonderbare visvangst" kon nabootsen uit het nieuwe testament, bleek dat we op het einde van de november-dag in een ijzige wind met halfbevroren handen en voeten, welgeteld één Noorzeetongetje hadden gevangen van 100g. Uit medelijden hebben we het terug netjes in het Grevelingenmeer gezet. Einde van de visvangst. We gingen iets anders doen.

In de kroegen met het blond schuimend bier zaten we steevast aan de bar met beroepsvissers of mossel- en oesterkwekers. Zij genoten van ons stuntelig varen en onze onkunde. Immers wat je dagelijks doet doe je ook beter. Toen ze ons vertrouwden en beseften dat wij geen ééndagsvliegen waren vroegen ze om op hun percelen eens te gaan kijken naar de grootte van de oesters of hoe het

met hun mosselbank gesteld was. Ik deed dat graag. Het was een doel in een tocht. Hoe oesters in de Grevelingen verzeild geraakt waren wist niemand met zekerheid. Het verhaal deed de ronde dat het Japanse zouden zijn die door vogels als zaad werden achtergelaten. Het waren schitterende oesters. Louis Spruyt, oesterkenner bij uitstek, beweerde dat ze beter waren dan "Les huîtres de Bouzigues".

Ondertussen zijn deze laatste ook niet meer "je dat" wegens de opwarming.

Op zo een verkenningstocht werd ik lastiggevallen door de vriendelijke toezichthouders (Rivierpolitie) in officieel kostuum. De heren vonden mijn verhaal geloofwaardig en zagen met eigen ogen dat ik stalen uitstalde op het dek, met vindplaats gemerkt, om te proeven en te zien hoe het was.

Het waren de gouden jaren. Met het oudejaarsdiner serveerde ik duizend opengestoken oesters, gekocht bij Krijn Verwijs voor de goede orde. Dus als je dan wat aandacht aan de oesters geeft leer je snel. Je leert de verschillen in smaak gerelateerd aan de vindplaats. Je leert voedselrijke stromingen en je kijkt naar de bodem. Duiken kon ik niet maar deed ik wel tot zes zeven meter. We doken toch ook in de Leuvense vaart en we leerden er zwemmen.

Lang voordat Zeeland toeristisch werd was ik de enige boot in de voormalige werkhaven van de aanleg van de Brouwersdam. Iemand was naar me toegekomen en gaf zich uit voor havenmeester. Wil je hier permanent blijven liggen vroeg hij? Ik zei ja. Dan is dat zoveel gulden per jaar rekening houdend met de afmetingen van uw boot. Ik zei: "En waar betaal ik dat dan?" Het huisje ginds aan de wal, stop het geld maar in de bus met je naam adres en telefoon dan doe ik het nodige. Met wat twijfel werden we als jong koppel bekeken als rare snuiters die winter en zomer op een boot overnachten en gaan varen als iedereen de haven invlucht.

Soms zat er een zeilboot vast in een ondiepte. De schipper had zich misrekened. Dan trok ik hem voorzichtig los met de boodschap van benedendek te blijven, moesten de touwen knappen. Ik trok hem naar de scheepswerf van mijn vriend. Meestal waren de mensen dan een beetje in shock. In de haven vroegen ze mij wat het kostte? Ik zei: "Vanavond aan de bar graag een cognac van een goed merk en een thee." Dit werd in dank aanvaard.

Ik had een petekind Kevin Leduc Hij was vijftien en ging graag mee want dan kon hij met de rubberen bijboot gaan varen. Ik had er een zware buitenboordmotor opgezet. Op het meer was 10 knopen de max snelheid. Maar Kevin zei ja en deed nee. Hij dacht als ze me niet meer zien ga ik eens wat harder tot de boot over de golven kaatst. Mijn vrouw ging koffie maken en had taart van België meegebracht om voor de hand liggende redenen. Plots meerde een soort politieboot aan naast ons. "Mijnheer is dat uw zoon gindsver?" Ik zei: "Nee, hoor. Ik ken die gast niet." Ze schrokken en verontschuldigde zich en nog een fijne dag enz. Gelukkig bleef Kevin lang weg en had hij ook wel gezien dat er iets loos was. Achteraf snel inpakken en wegwezen. Ik voer wat tussen de eilanden om uit het zich te blijven en deed een zeil over de bijboot moesten ze foto's gemaakt hebben.

Later zei de man van de scheepswerf in de kroeg: "Wel wat was dat daar met die bijboot vanmiddag?" "Bijboot? Dat heb ik toch niet." "OK om welke reden heb je dan bij mij de Yamaha motor gekocht?" Tegen de waard zei hij: "Die Belgen zetten alles naar hun hand. Ze komen hier de oesters halen en vreten alles leeg." Ik zei: "Wat een geluk voor jullie want je geeft die oesters toch niet gratis?" We dronken nog een rondje want de sfeer was goed.

Stilaan kwamen er steeds meer boten in de werkhaven. Ik leerde ze stuk voor stuk kennen en praatte met hen en we maakten lol. Eén gevoel raakte ik nooit kwijt. Telkens de boot op het droge moest deed mijn vriend Hans van de scheepswerf dat. Hij was een arm kwijtgeraakt met de stormvloedkering-bouw maar stalde als geen ander de boot in het liftdok. Als ik achteraf wegvoer nadat hij de boot samen met

mij had buitengevaren stond hij op de steiger. Hij wuifde. Ik voelde me heel onbekwaam. Daar stond een ervaren zeeman en stuurman en ik kon geen tiende van zijn vaarkunst. Dat is het verschil tussen vakman en amateur. Je hebt er jaren voor nodig.

De boot werd ouder en wij ook. Het huwelijk met de boot begon barstjes te vertonen. Ik deed haar naar Denemarken. Toen ik de sleutels gaf en haar achteraf zag wegvaren was ik niet in mijn beste doen.

Het leek of een stuk van mijn leven aan de horizon verdween. Ik zette in de wagen wat muziek op. Maar de boot bleef in mijn hoofd zitten.

Zoveel geschiedenis en avontuur dat veeg je niet zomaar van tafel.

Zelfs nu is erover schrijven nog lastig.

De oesters werden een ander verhaal. Na verloop van jaren kwam er een ziekte in de oesters. Ze werden nog drie nullen groot en dan was het over. Ook Yerseke en de Noord-Franse kust ontsnapten niet aan dit fenomeen. Men verweet het aan de vervuiling. Nochtans had het Grevelingenmeer het zuiverste zoutwater van Europa. Sommigen dachten dan weer dat het water onvoldoende voeding bevatte. De reden waarom een parasiet de oester aantastte is nooit gevonden. De mens denkt dat hij de natuur eens even naar zijn hand kan zetten. Vergeet het maar. Je kan kleinschalig wel wat ingrepen doen maar die zijn voor de natuur eerder negatief dan positief. Sinds eeuwen waren de eilanden in Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen een levende lappendeken. Vandaag had je hier een eiland en morgen was het weg. De vis die vond hier altijd zijn weg. Hij kwam en ging. Mijn bescheiden mening is dat de vis, veel beter dan wij, weet waar hij naar toe moet. Met de bouw van de Brouwersdam dichtte men een gat in de zeekering. Om nog wat tijd over te houden bouwde men gigantische buizen en een gemaal om het waterpeil te beheersen. De vis wachtte tot de schroeven in die buizen stopten en zwom dan in het meer. Maar heel veel vis vertrok even snel als ze gekomen waren. De waterkwaliteit zal dus niet zo geschikt geweest zijn. Of spring ik hier naar conclusies die je niet kan bewijzen?

Feit is dat ik de zeevis van buiten het meer wel eet en de vis van het meer niet. Dat beslis ik gelukkig zelf. Moest dit verhaal nogal pedant overkomen dan verontschuldigd ik me daarvoor.

Toch zwemmen er scholen Harders in iedere recreatieve haven op het Grevelingenmeer. Wellicht omdat boten altijd keukenafval produceren en dit in het water komt via de afvoeren. Die Harders bijten niet in een vishaak. Ze duiken en komen dan met de rug boven zwemmen met veel geweld en lachen met ons. Gelijk hebben ze...

Sam

